

علاقة مند شدند که این موضوع - به نوبه خود - چالشهای جدیدی را برای آنها رقم زد. در دهه ۱۹۹۰ به مراتب به وجود در توانمندیهای تولید، مدیران صنایع در کردن که مواد و خدمات دریافتی از تامین کنندگان مختلف تأثیر بسزایی در افزایش توانمندیهای سازمان به منظور برخورد با نیازمندیهای مشتریان دارد که این امر به نوبه خود، تأثیر مضاعفی در تمرکز سازمان و پایگاههای تامین و استراتژی های منبع یابی بر جانهاد. همچنین مدیران دریافتند که صرفاً تولید یک محصول کیفی، کافی نسبت، در واقع تامین محصولات با معیارهای موردنظر مشتری (چه موقع، کجا، چگونه) و با کیفیت و هزینه موردنظر آنها، چالشهای جدیدی را به وجود آورد.

در چنین شرایطی به عنوان یک نتیجه گیری از تغییرات مذکور دریافتند که این تغییرات در طولانی مدت برای مدیریت سازمانشان کافی نیست. آنها باید در مدیریت شبکه همه کارخانجات و شرکتهایی که ورودیهای سازمان آنها را - به طور مستقیم و غیر مستقیم - تامین می کردن، همچنین شبکه شرکتهایی مرتبط با تحويل و خدمات بعد از فروش محصول به مشتری درگیر می شدند. با چنین نگرشی رویکردهایی «زنجبیره تامین» و «مدیریت زنجبیره تامین» پای به عرصه وجود نهادند.

تعاریف

یک زنجبیره تامین شامل همه تسهیلات (امکانات)، وظایف و کارها و فعالیتهايی می شود که در تولید و تحويل یک کالا یا خدمت، از تامین کنندگان (تامین کنندگان و تامین کنندگان آنها) تامشتریان (و مشتریان آنها) درگیر هستند و شامل برنامه ریزی و مدیریت عرضه و تقاضا؛ تهیه مواد؛ تولید و برنامه زمانبندی محصول یا خدمت؛ انتبار کردن؛ کنترل موجودی و توزیع؛ تحويل و خدمت به مشتری می شوند. مدیریت زنجبیره تامین همه این فعالیتها را طوری هماهنگ می کند که مشتریان بتوانند محصولاتی با کیفیت بالا و خدمات قابل اطمینان در حداقل هزینه به دست آورند. مدیریت زنجبیره تامین می تواند به نوبه خود برای شرکت مزیت رقابتی فراهم کند. تسهیلات در زنجبیره تامین شامل کارخانه ها، ابزارهای تولیدی، مراکز توسعه محصولات جدید برای ارضی مشتریان

مقدمه‌ای بر مدیریت زنجبیره تامین

جواد فیض آبادی

Jfeiz@hotmail.com

جنبه‌های

رویکرد جدیدی که در سالهای اخیر بر مدیریت عملیات حاکم شده، رویکرد مدیریت زنجبیره تامین (SCM) است. زنجبیره تامین شبکه ای از تسهیلات و مراکز توزیع است که وظایف تهیه و تدارک مواد خام، تبدیل آن به محصولات نهایی و واسطه ای و توزیع این محصولات نهایی به مشتریان را انجام می دهد. زنجبیره های تامین در سازمانهای تولیدی و خدماتی وجود دارند، هر چند که پیچیدگی زنجبیره ممکن است از صنعتی به صنعت دیگر و از شرکتی به شرکت دیگر شدیداً تغییر کند.

در این مقاله سعی شده است که این رویکرد جدید در مدیریت عملیات به طور تقریباً کاملی معرفی شود. و بنابراین هدف مقاله این است که این موضوع را که بسیار گسترده و وسیع است تا حدی معرفی و خوانده را با آن آشنا کند.

مواردی که در این نوشته بررسی شده عبارتند از: تعاریفی از مدیریت زنجبیره تامین، زنجبیره ارزش، زنجبیره تقاضا و زنجبیره عرضه (تامین)، نیاز به مدیریت زنجبیره تامین، منافع مدیریت موثر زنجبیره تامین، عناصر مدیریت زنجبیره تامین، مباحث استراتژیکی، تاکتیکی و عملیاتی در مدیریت زنجبیره تامین و چند موضوع دیگر. در پایان نیز با ارائه یک چارچوب مفهومی برای مدیریت زنجبیره تامین و مطرح کردن رقابت جدید در محیط مدیریت

عملیات سعی شده است از مباحث عنوان شده

قابل تبعیه گیری قابل قبولی صورت گیرد

مقدمه

در طول دو دهه اخیر، مدیران شاهد یک دوره تغییرات شگرف جهانی به واسطه پیشرفت در تکنولوژی، جهانی شدن بازارها و شرایط جدید اقتصاد سیاسی بوده اند. بالافرایش تعداد رقبا در کلاس جهانی، سازمانها مجبور شدند که سریعاً فرآیندهای درون سازمانی را برای باقی ماندن در صحنه رقابت جهانی بهبود بخشنند.

در دهه های ۱۹۶۰-۷۰ سازمانهای توسعه جزئیات استراتژی های بازار همت گماردند که بر برآورده کردن «رضایت» مشتریان تمرکز بود. آنها بدلین درک نایل امدادن که مهندسی و طراحی قوی و عملیات تولید منسجم و هماهنگ، پیش نیاز دستیابی به نیازمندیهای بازار و در نتیجه سهم بازار بیشتر است. بنابراین، طراحان مجبور شدند که ایده آل ها و نیازمندیهای موردنظر مشتریان را در طراحی محصولات خود بگنجانند و در حقیقت محصولی را با حداقل سطح کیفی ممکن، در حداقل هزینه، توان با ایده آل های موردنظر مشتری روانه بازار سازند.

در دهه ۱۹۸۰ با افزایش تنوع در الگوهای موردنظر مشتریان، سازمانهای تولیدی به طور فزاینده ای به افزایش انعطاف پذیری در خطوط تولید، بهبود محصولات و فرآیندهای موجود و توسعه محصولات جدید برای ارضی مشتریان

کارا و موثری در سرتاسر کل زنجیره برآورده شود. این مستلزم تطبیق عرضه و تقاضا در هر مرحله از زنجیره است. توجه کنید که به استثناء تامین کننده یا تامین کنندگان اولیه و مشتریان نهایی، سازمانها در یک زنجیره تامین هم مشتری و هم تامین کننده هستند.

نیاز به مدیریت زنجیره تامین

در گذشته، اکثر سازمانها کمتر زنجیره های تامین خود را مدیریت می کردند. در عوض تمايل داشتند که بررسی عملیات خودشان و بررسی تامین کنندگان بلافضل خودشان تمرکز کنند. هرچند که، چند عامل مدیریت زنجیره تامین را برای سازمانهای تجاری ای که زنجیره تامین خود را بسته طور فعال اداره می کنند مطلوب می سازد. عوامل عدمه عبارتند از:

- نیاز به بپرداخت عملیات: در طول دمه گذشته بسیاری از سازمانها فعالیتهايی مانند تولید ناب و مدیریت كیفیت جامع را انجام می دهند. در نتیجه آنها قادر خواهند بود که كیفیت بهبودیافته ای را كسب کرده و در عین حال مقادیر زیادی از هزینه های اضافی خارج از سیستم خود را از بین ببرند. اگرچه هنوز جایی برای بهبود وجود دارد. اکنون فرصت به طور عدمه در تهیه و تدارک، توزیع و پشتیبانی - زنجیره تامین وجود دارد.

• افزایش سطح منبع یابی از خارج INCREASE OUTSOURCING LEVEL. سازمانها در حال افزایش سطوح منبع یابی از بیرون خود هستند؛ یعنی خرید کالا و خدمات به جای تولید یا فراهم کردن آنها توسط خود سازمانها. همان طور که سطح منبع یابی از خارج افزایش می یابد سازمانها حجم زیادی از وقت و هزینه را برروی فعالیتهاي مربوط به عرضه صرف می کنند. (پوشاندن، بسته بندی، جابجا کردن، بارگذاری، بارگیری و تنظیم). مقدار زیادی از هزینه و زمان بر روزی این فعالیتها و دیگر

• مدیریت زنجیره تامین مشتمل می شود بر یکپارچه سازی فعالیتهاي زنجیره تامین و نیز جریانهای اطلاعاتی مرتبط با آنها از طریق بهبود در روابط زنجیره، برای دستیابی به مزیت رقابتی قبل اتفاق.

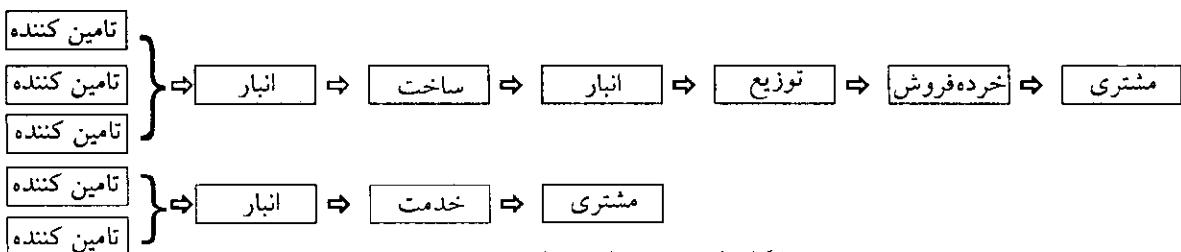
زننجیره ارزش، عرضه و تقاضا

به زنجیره های تامین گامی اوقات به عنوان زنجیره های ارزش اشاره می شود، واژه ای که چنین مفهومی را منعکس می کند: همان طور که کالاهای و خدمات به وسیله زنجیره پیشرفت کرده و به جلو می روند ارزش آنها بیشتر می شود. زنجیره های عرضه یا ارزش معمولاً سازمانهای تجاری جداگانه ای را دربر گرفته به جای اینکه تنها یک سازمان را شامل شوند. به علاوه زنجیره عرضه با ارزش برای هر سازمانی دارای دو بخش است: یک بخش عرضه و یک بخش تقاضا. بخش عرضه از شروع زنجیره (ابتدای زنجیره) آغاز شده و با عملیات داخلی سازمان خاتمه می یابد. بخش تقاضا در زنجیره از نقطه ای که ستاده سازمان به مشتری بلافضل آن تحويل داده می شود شروع شده و به مشتری نهایی در زنجیره پایان می یابد. زنجیره تقاضا عبارتست از بخش فروش و توزیع در زنجیره ارزش. طول و اندازه هر بخش وابسته به مکانی است که یک سازمان خاص در زنجیره قرار دارد؛ سازمانی که به مشتری نهایی نزدیکتر است، بخش تقاضای آن کوتاهتر، و بخش عرضه آن طولانی تر است. شکل ۲ این مفاهیم را نشان می دهد:

خدمت و عملیات خرد، فروشی می شود. کالاهای و خدمات می توانند به وسیله راه آهن، کامیون، از طریق آب، هوا، خط لوله، کامپیوتر، پست، تلفن و یا به وسیله فرد توزیع شوند. کارهای و ظایف در داخل زنجیره تامین شامل پیش بینی تقاضای کالا یا خدمت، انتخاب تامین کنندگان (تامین منبع)، سفارش مواد و ملزومات (تهیه و تدارک)، کنترل موجودی، برنامه ریزی تولید، ارسال و تحويل، مدیریت اطلاعات، مدیریت کیفیت و خدمت به مشتری می شود. مدیریت زنجیره تامین معادل است با هماهنگ کردن همه عملیات یک شرکت، با

عملیات تامین کنندگان و مشتریان آن شرکت. هر سازمان تجاری حداقل بخشی از یک زنجیره تامین است و خیلی از سازمانها بخشی از چندین زنجیره تامین هستند. تعداد و نوع سازمانها در یک زنجیره تامین از این طریق که آیا زنجیره تامین تولیدگرا یا خدمت گر است تعیین می شود. شکل ذیل زنجیره های تامین معمولی خدمت و تولید را نشان می دهد.

• اکثر موسسه های تولیدی به صورت شبکه هایی از مکانهای تولید و توزیع طرح ریزی شده اند. یکی از ظایف آنها تهیه مواد خام و تبدیل آنها به محصولات نهایی و واسطه ای و سپس تحويل آنها به مشتریان است. مدیریت زنجیره تامین این شبکه هارا اداره می کند. هدف کوتاه مدت مدیریت زنجیره تامین مقدمتاً افزایش بهره وری، کاهش موجودی و زمان سیکل کل است. در حالی که هدف بلندمدت آن افزایش رضایت مشتری، سهم بازار و سود برای همه سازمانها در گیر در زنجیره تامین است - یعنی تامین کنندگان، تولیدکنندگان مراکز توزیع و مشتریان برای رسیدن به این اهداف، هماهنگی ساخت و دقیقی در بین سازمانهای در گیر در زنجیره تامین مورد نیاز است.

شکل ۱- زنجیره تامین ساخت و خدمت
(منبع: مدیریت عملیات، اسیونسون، انتشارات مک گروهیل؛ ۲۰۰۱)

خود را از ۵ درصد تا ۲۹ درصد افزایش داد.
همین طور مدیریت موثر زنجیره تامین به شرکت وال مارت (WAL-MART) کمک کرد که بزرگترین و سودآورترین خرده فروش در جهان شود.

عموماً منافع مدیریت موثر زنجیره تامین شامل موجودیهای پایین تر، هزینه های کمتر، بهره وری بالاتر، توانایی بهبود یافته برای پاسخ به نوسانات تقاضا، زمانهای تحويل کوتاهتر، سود بیشتر و وفاداری بیشتر مشتری است.

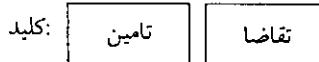
عناصر مدیریت زنجیره تامین

عناصر کلیدی مدیریت زنجیره تامین در جدول ۱ خلاصه شده است. عنصر اول، یعنی مشتریان، عنصر برانگیزاندۀ است. معمولاً بازاریابی برای تعیین آنچه که مشتریان می خواهند و همین طور پیش بینی مقدار و زمان تقاضای مشتری است. طراحی محصول و خدمت با خواسته های مشتری با قابلیها و توانایی های عملیاتی منطبق است.

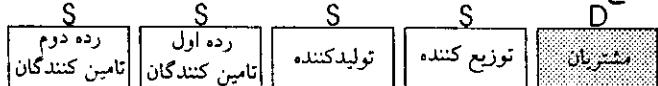
پردازش در هر بخشی از زنجیره تامین انجام شود کانون مرکزی هر سازمان است. بخش عمده ای از پردازش در سازمانی که محصول یا خدمت را برای مشتری نهایی تولید می کند صورت می گیرد و یک جنبه عمده و اصلی این بخش هم برای بخش های داخلی و هم برای بخش های خارجی یک زنجیره تامین «برنامه زمانبندی» (SCHEDUELING) است.

موجودی در اکثر زنجیره های تامین یک عامل پایه ای است. هدف اصلی تعادل و توازن در سطح موجودی است. موجودی خیلی کم موجب اخلاق و تأخیر در برنامه زمانبندی شده و موجودی خیلی زیاد به هزینه های غیرضروری می افزاید. خرید عامل ارتباط بین یک سازمان و تامین کنندگان آن است. این وظیفه جهت کسب کالاها و یا خدماتی که برای تولید محصولات یا تامین خدمات برای مشتریان سازمان عمل می کند. خرید تامین کنندگان را انتخاب می کند، در قراردادها مذاکره می کند، اتفاقهایی را ایجاد و به عنوان رابطه بین تامین کنندگان و بخش های مختلف داخلی عمل می کند. خرید در مدیریت زنجیره تامین اهمیت فزاینده ای کسب کرده است. چندین عامل در این امر سهم دارند:

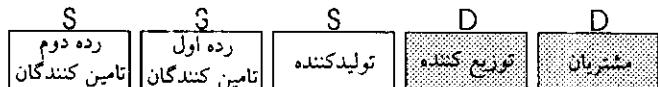
• افزایش منبع یابسی از خارج: نکته ای حاصل

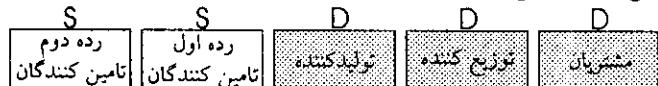
توزیع کننده بخش های عرضه و تقاضا

تامین کننده بخش های تقاضا و زنجیره تامین

تامین کننده بخش های عرضه و تقاضا

شکل ۲- بخش های عرضه و تقاضای زنجیره ارزش

فعالیتهای نامرتب که ممکن است غیرضروری باشند صرف می شود.

• افزایش هزینه های حمل و نقل: هزینه های حمل و نقل در حال افزایش هستند و لازم است که آنها به طور دقیق مدیریت شوند.

• فشارهای رقابتی: فشارهای رقابتی به سوی تعداد فرایانده ای از محصولات جدید، دوره های ایجاد و توسعه محصول کوتاهتر و

تقاضای فرایانده برای سفارش سازی هدایت شده است. علاوه بر این، اتخاذ استراتژی های پاسخگویی سریع و تلاش برای کاهش زمان تحويل نیز از این دسته فشارها هستند.

• جهانی شدن: گسترش جهانی شدن طول

فیزیکی زنجیره های تامین را توسعه می دهد.

• اهمیت فرایانده تجارت الکترونیک: اهمیت در حال افزایش تجارت الکترونیک ابعاد جدیدی به خرید و فروش تجاری افزوده و چالشهای جدیدی را فراهم کرده است.

• پیچیدگی زنجیره های تامین: زنجیره های تامین پیچیده هستند؛ آنها پویا بوده و عدم اطمینانهای ذاتی بسیاری به همراه دارند که می توانند بر زنجیره تامین تأثیر معکوس داشته باشد. مانند پیش بینی های نادرست، تحويلهای دیر، کیفیت غیر اسناددار، از کارافتادگی

بودن بستگی دارد.

مباحث استراتژیک، تاکتیکی و عملیاتی
از آنجایی که زنجیره تامین یک شرکت
همه وظایف و تمهیلات عملیاتی شرکت را در
برمی گیرد، طراحی آن ضرورتاً بخش کاملی از
فرآیند برنامه ریزی استراتژیک شرکت است.
برای اکثر شرکتها اهداف برنامه استراتژیک
 مشابه یا همان اهداف مدیریت زنجیره تامین
است - تحويل فعال و قابل اطمینان کالاهای
خدمات با کیفیت بالا در حداقل هزینه. انجام
این کار مستلزم تصمیمهای طراحی استراتژیک
است که به طور موثری همه وظایف زنجیره
تامین را هماهنگ سازد. تعجب برانگیز نیست
که بسیاری از ملاحظات طراحی استراتژیک
یکسانی برای یک برنامه مدیریت کیفیت
می تواند برای طراحی زنجیره تامین به کار
گرفته شوند.

بخش عمده فرآیند برنامه ریزی استراتژیک تعیین هدف یا اهداف اسـت. در مدیریت زنجیره تأمین قبل از اینکه اهداف برقرار و تعیین شوند، ضروری است که بدانیم عملکرد فعلی چیست و بعد از بهبود یا مهندسی مجدد چه حوزه، ممهـه و حیـات است.

یک ابزار مفید برای شناسایی و کاهش عدم اطمینان این است که به طور استراتژیک اصول مدیریت کیفیت جامع را به کار گیریم، شامل کنترل آماری در آینده در طول کامپین‌های زنجیره تأمین.

این به این مفهوم است که تامین کنندگان از مدیریت کیفیت جامع برای تضمین کیفیت محصولاتی که به موقع به مشتریان تحویل داده می شود اتفاقاً کنند، مراکز توزیع

Classmate

جزء	موضوعهای معمول
مشتریان	تعیین کردن اینکه مشتریان چه محصول و یا چه خدمتی می خواهند.
پیش بینی	پیش بینی کردن مقدار و زمان تقاضای مشتری
طراحی کردن	ادغام کردن مشتریان، خواسته ها، قابلیتهای ساخت و زمان بازار.
پردازش کردن	کنترل کردن کیفیت، برنامه زمانبندی کار.
موجودی	برآورده کردن نیازمندیهای تقاضا و در عین حال اداره کردن هزینه های نگهداری موجودی
خرید	از زیابی کردن تامین کنندگان بالقوه، حمایت کردن از نیازهای عملیاتی در مورد کالاهای و خدمات خریداری شده.
تامین کنندگان	نظرارت کردن بر کیفیت تامین کننده، تحویل به موقع و انعطاف پذیری، حفظ کردن روابط تامین کننده
مکان یابی	تعیین مکان تسهیلات.
پشتیبانی	تصمیم گیری در مورد جمگونگی حمل و فروش مواد خام.

جدول ۱ - عناصر و اجزای مدیریت زنجیره تامین

شندۀ که هزینه‌های مواد و ملزومات خیلی پیشتر از هزینه نیز وی کار است.

- افزایش تبدیل به تولید ناب و نیازمندیهای JIT، که به معنی اندازه دسته کوچکتر، نیاز برای زمانبندی دقیق تحویلهای، کیفیت بالاتر و مقدارهای دقیق و کامل است.

- افزایش جهانی شدن: بخش عرضه یک زنجیره تامین (ارزش) متstellک از یک یا چند تامین کننده است، همه در زنجیره به هم مرتبط هستند و هر یک قادرند بر روری اثربخشی - یا عدم اثربخشی - زنجیره تامین اثر داشته باشند. علاوه بر این، ضروری است که برنامه ریزی و اجرابه طور دقیقی بین تامین کنندگان و همه اعضای بخش تقاضای آنها هماهنگ شوند.

نژدیکی به بازار یا نزدیکی به منابع عرضه،
یا نزدیکی به هردو ممکن است امکان پذیر
باشد. در مدیریت کیفیت جامع (TQM) به
محک زنی (BENCHMARKING) ارجاع داده

می شود، یعنی ارزیابی موقعیتی که شرکت اکنون قرار دارد و استفاده از آن به عنوان یک رهنمود برای موقعیتی که شرکت می خواهد در آینده قرار گیرد. اگرچه، یک شرکت باید عملکرد را ارزیابی کرده و اهداف کلی را بر حسب کل زنجیره تامین، نه فقط خود شرکت به تنبار، تعیین کند.

یک شرکت ممکن است اهداف والایی را برای خود برای به حداقل رساندن موجودی تعیین کند اما اگر طرح موجودی تامین کنندگان شرکت لازم باشد که بالا باشد به طوری که شرکت بتواند به اهداف محلی خودش بدون توجه به هزینه های تامین کنندگان دست یابد، سپس هزینه موجودی بالابرای شرکت به عنوان هزینه های تحويل قطعات و هزینه مواد بالاتری محسوب می شود. اگر شرکتی به اهداف کیفی خود دست یابد و برنامه های کیفیت تامین کنندگان خود را نادیده بگیرد، سپس به طور معکوس بررسی کیفیت آن اثر خواهد گذاشت. بتایر این، زنجیره تامین باید برای به حداقل رساندن موجودی طراحی شده و به کیفیت بالا هم در بین تامین کنندگان هم در بین مشتریان دست

این سطح وابستگی درونی و ارتباط متقابل و هدف مشترک مسئله انتخاب تامین کننده (SOURCING) را مطرح می کند، که انتخاب

می سازد که از تخفیفهای زیاد مکرر صرف نظر کرده تا قیمتها ثابت شوند و این به نوبه خود فروش راقابل پیش بینی تر ساخته و در نتیجه موجودی پیش از حد و نیاز برای موجودی زیاد را کاهش می دهد.

همه خرده فروشها از سیستم فرابارانداز استفاده نمی کنند به علت مشکل بودن آن برای هماهنگی و مدیریت. برای انجام این کار وال مارت سرمایه گذاری زیادی را در سیستم پشتیبانی یکپارچه کرده است تا تماس و ارتباط مدارم بین همه تامین کنندگان وال مارت، مرکز توزیع، و هر نقطه فروش در هر فروشگاهی از طریق سیستم ارتباطات ماهواره ای خودش برقرار شود. این سیستم اطلاعاتی داده های نقطه فروش (کد میله ای) را به طور مستقیم به ۴۰۰۰ تامین کننده وال مارت می فرستند. به علاوه وال مارت ۲۰۰۰ کامیون برای خدمت کردن به ۱۹ مرکز توزیع خود در اختیار دارد؛ این به شرکت امکان می دهد تا کالاهای از اینبارها به فروشگاهها ظرف ۴۸ ساعت ارسال کرده و قفسه های فروشگاه به طور متوسط دوبار در هفتگه مجدد ذخیره و پر می شوند، در مقایسه با متوسط صنعت که یکبار در هر دو هفته است. سیستم فرابارانداز همچنین مستلزم همکاری نزدیک مدیریت در همه سطوح است. مدیران فروشگاهها با یکدیگر و باروسای شرکت از طریق یک ارتباط ویدئویی متصل شده اند که تبادل اطلاعات را به طور مستمر در موردهای محصولات، قیمت گذاری، فروش و تعرفی امکان پذیر می کند. با توجه به مطلب پیش گفته می توان مباحثت استراتژیک، تاکتیکی و عملیاتی زنجیره تامین را به صورت ذیل طبقه بندي کرده و شرح داد:

مباحث استراتژیک: تصمیمهای استراتژیک عموماً اثر بلندمدتی بر روی زنجیره تامین دارند. بحث استراتژیک اصلی طراحی زنجیره تامین است. شامل تعیین تعداد، مکان و ظرفیت تسهیلات و امکانات است. همین طور ممکن است مباحثتی مانند ساخت یا خرید را در بر گیرد؛

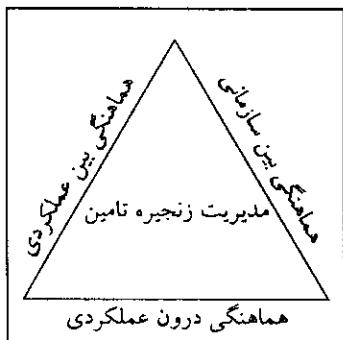
اتحادهای استراتژیک: همانطور که سازمانها تامین کنندگان خود را کاهش می دهند، این اتحادها با کاهش تعداد تامین کنندگان در سازمانها گسترده تر می شوند. سازمانها اثری که تامین کنندگان می توانند بر روی هزینه، کیفیت

(DISTRIBUTOR CENTER)، مدیریت کیفیت جامع را برای ایجاد اطمینان از اینکه محصولات به موقع و بدلون خطاهای پردازشی، بسته بندی، جابجا و ارسال شوند و ارسال کنندگان محصولات را بدون خطر در مکان صحیح و بهنگام تحویل دهند، به کار می گیرند.

بنبشه مهم دیگر از نظر استراتژیک در طراحی زنجیره تامین ارتباطات و جریان اطلاعات است. پیشرفت های در تکنولوژی کامپیوتر این امکان را برای تامین کنندگان، مشتریان، مرکز توزیع و ارسال کنندگان فراهم کرده است تا تقریباً به طور آنی ارتباط برقرار کنند که در نتیجه توانایی برای هماهنگ کردن این وظایف مختلف زنجیره تامین ارتفا می یابد. اطلاعات نقطه فروش - OF (POINT - OF SALE) کامپیوتری شده می تواند به طور همزمان و سریع از طریق شبکه های ارتباطات به مرکز توزیع انتقال داده شود و ارسال کنندگان قادر به تحویل سریع به مشتریان و دوباره پر کردن موجودیهای اینبار از طریق تامین کنندگان می شوند. اگر هر کسی همراه با زنجیره تامین اطلاعات مشابه را در زمان مشابه به دست آورده، این امر آنها را قادر می سازد که به طور دقیقی هماهنگ شوند و در نتیجه عدم اطمینان کاهش یابد که به نوبه خود به آنها امکان کاهش سطوح موجودی را می دهد.

آنواع و تعداد تسهیلات و امکاناتی که ساخته می شود (یا به دست آورده می شود) و مکانی که آنها قرار داده می شوند از موضوعهای طراحی استراتژیک زنجیره تامین هستند. به دلیل اینکه هزینه های حمل و نقل و توزیع می تواند بخش قابل ملاحظه ای از هزینه های زنجیره تامین را تشکیل دهد، تصمیم در مورد تسهیلات و مکانیابی آنها تعهد های پر هزینه و بسیار مدتی هستند، همین طور آن تصمیم ها، تصمیم های طراحی دیگری مانند اینکه کدام تامین کنندگان به کار روند، شیوه و طریقه حمل و نقل، مرکز توزیع و بازارهای مشتری را دیگر می کنند. برای مثال ۷۵ درصد تامین کنندگان هوندا در ۱۵۰ مایلی کارخانه هایی، ویرسولیل قرار دارند. شرکت وال مارت نمونه ای است که این ویژگیهای مختلف طراحی ذکر شده را در یک زنجیره تامین موفق و موثر ادغام و ترکیب کرده است. استراتژی رقابتی وال مارت تامین کالاهای باکیفیت برای مشتریان خود در زمان و

مدیریت زنجیره تامین فعالیتها را طوری همه‌نگ می کند که مشتریان بتوانند محصولات را با کیفیت بالا و با حداقل هزینه به دست آورند

شکل ۳- سه بعد مدیریت زنجیره تامین

چون مسئولیت و اختیار مدیر برای انجام این فعالیتها تعیین شده است. هنگامی که فرصتهای زنجیره تامین زمینه های عملکردی دیگر مواراء وظیفه جریان محصول در داخل شرکت را دربر می گیرد، کنترل مدیریتی مشکل تر می شود.

از زیبایی عملکرد زنجیره تامین به شمار می رود. معیارهای اندازه گیری عبارتند از:

یک چارچوب مفهومی

ASSETS/UTILIZATION RATE

مدیریت زنجیره تامین، همان طور که امروزه عمل می کند، از بازاریابی، پشتیبانی و تولید نشأت گرفته است. سه بعد در مورد مدیریت زنجیره تامین وجود دارد که در شکل ۳ نشان داده شده است.

این سه بعد عبارتند از: (۱) همانگی درون عملکردی (اداره فعالیتها و فرآیندها در درون وظیفه پشتیبانی یک شرکت); (۲) همانگی فعالیتهای بین عملکردی (از قبیل همانگی بین پشتیبانی و مالی، پشتیبانی و تولید، پشتیبانی و بازاریابی) همان طور که آنها در بین زمینه های عملکردی شرکت صورت می گیرند؛ و (۳)

و زمانهای تحويل دارند را تشخیص داده اند. به علاوه چنین انتلافهایی مشتریان را برای آزادکردن برخی منابع توأمتد می سازد، تامین کنندگان را از منافع روابط بلندمدت بهره مند می کند تا درباره رقابت نگرانی کمتری داشته باشند. همه بخشها می توانند با به اشتراک گذاشتن داده ها متنع شوند به علت اینکه این امر در برنامه ریزی و برنامه زمانبندی بهبود حاصل می کند.

مباحث تاکنیکی: مباحث تاکنیکی شامل خط مشی های مرتبط با زمینه هایی مانند موجودی، تهیه و تدارک، پردازش، پشتیبانی و کیفیت می شود. که به وسیله استراتژی آنها هدایت شده و در جای خود راهنمایی برای تصمیمهای عملیاتی فراهم می کنند.

مباحث عملیاتی: مباحث عملیاتی مهم در مدیریت زنجیره تامین با برنامه ریزی و کنترل تولید، زمانبندی تحويل کالا و خدمات مرتبط است و می تواند تصمیمهای ساخت یا خرید تا حدی که مربوط به این سطح می شود را دربر می گیرد.

تصمیمهای خرید یا ساخت بر ماهیت و قسمرو زنجیره های تامین اثر می گذارد، یک سازمان برای کنترل بخش داخلی زنجیره تامین نسبت به بخش خارجی توانایی دارد و بنابراین به دهای را ایجاد می کند. در نتیجه تصمیمهای ساخت یا خرید باید از دست دادن کنترل را به عنوان یکی از بدء و بستانهای خرید مورد ملاحظه قرار دهندا.

برنامه ریزی و کنترل عملیات شامل فعالیتهای داخلی مرتبط با برنامه زمانبندی، تعیین تاریخهای تحويل سفارشها، و جابجایی مواد در داخل تسهیلات از دریافت تحويلهایی از تامین کنندگان، تا پردازش داخلی تا بسته بندی و ارسال کالاهای در حوال خارج شدن هستند.

معیارهای عملکرد

مهم است که عملکرد زنجیره تامین را ارزیابی و پیگیری کنیم، مخصوصاً به علت اینکه چندین سازمان در این زنجیره درگیر هستند. برای این مقصود انواعی از معیارها می توانند استفاده شوند. یک رویکرد استفاده از مدل مرجع عملیات زنجیره تامین = (SCOR) SUPPLY CHAIN OPERATION REFERENCE است که بیانگر تلاشی برای استاندارد کردن

تحویل به موقع؛
زمان تحویل برآورده کردن سفارش؛
نرخ پرکردن (کسری تقاضا که از موجودی برآورده می شود)؛
برآورده کردن کامل سفارش؛

انعطاف پذیری
زمان پاسخگویی زنجیره تامین؛
انعطاف پذیری تولید؛

مخارج
هزینه مدیریت زنجیره تامین؛
هزینه گارانتی به عنوان درصدی از درآمد؛

ارزش افزوده هر کارمند؛
روزهای کل موجود در مورد عرضه؛
زمان سیکل صندوق به صندوق؛
نرخ جابجایی دارایی خالص.

همانگی فعالیتهای بین سازمانی زنجیره تامین که بین شرکهایی که از نظر قانونی جدا هستند در درون کانال جریان محصول مانند بین یک شرکت و تامین کنندگان آن صورت می گیرد. یک عامل متمایز در بین هریک از این ابعاد عبارتست از مقدار کترلی که مدیر پر جریان محصول برای دستیابی به همانگی دارد. هنگامی که همانگی دقیقاً بین فعالیتهای تحت مستولیت مستقیم مدیر جریان محصول مورد نیاز است - مثلًا، اتبارداری و حمل و نقل - کسب همانگی نسبتاً آسان است

مبادله یک هزینه در مقابل هزینه دیگر از اوایل دهه ۱۹۶۰ در قلب مدیریت جریان محصول قرار دارد، بهینه سازی فعالیتهای جریان محصول که در تضاد هستند در طول سالهای زیادی یک همانگی کننده اصلی برای کاهش هزینه ها بوده است. برای شرکت در دهه ۱۹۶۰ متداول بود که ۱۵ تا ۳۰ درصد فروش خود را بر سرروی فعالیتهای جریان محصول صرف کند، در حالی که امروزه درصد متوسط حدود هشت درصد است.

کانال؛ (۳) یک روش تخصیص برای توزیع مجدد پاداشهای همکاری به طرقی که همه بخشها به طور عادلانه منتفع شوند.

رقابت جدید

مدیریت زنجیره تامین بسیانگر یک تغییر پارادایم است که اشتیاق شرکت را برای مفاهیم همکاری و رقابت افزایش می دهد. همکاری (CO-OPERATION) به عنوان یک فرایند بین مجموعه ای از شرکاء در حال مبادله به نظر نمی رسد.

همکاری اکنون در کل زنجیره تامین وجود دارد. فرض اساسی رقابت جدید این است که شرکتها آن طوری که قبلاً رقابت می کردند اکنون رقابت طولانی نخواهند داشت. رقابت جدید شبکه های جهانی را در کانون شرکتها چاپکی که دارای مدیرانی هستند که به طور فعال تعبیر و تفسیرهای متفاوتی در مرور و قایع راجستجو می کنند در سرمی گیرند و مشتاق هستند که به طور متفاوتی ذرمه کسب و کارشان فکر کنند، و سریعاً به تغییرات بازار پاسخ می دهند.

از همکاری تا اشتراک مساعی

بدون نیازمندیهای رقابت جدید، تغییر و تحولات شدیدی بین شرکای تجاری صورت می گیرد. همکاری ما که به موجب آن شرکتها پاره ای اطلاعات ضروری را مبادله می کنند و برخی قراردادهای ای تامساهای بلندمدت تامین کنندگان / مشتریان را استفاده می کنند سطح آستانه ای تعامل است. یعنی، همکاری نقطه شروع در مدیریت زنجیره تامین است و یک شرط لازم اما ناکافی است سطح بعدی همراه است که به موجب آن هم جریان کار

خدمات فراهم می سازد. در حال حاضر این موضوع زمینه مطلوبی برای محققان است تا جریانها را مدلسازی کرده و فرستهای را برای بهبود در کل کanal شناسایی کنند که نمی تواند از طریق هر عضو کanal که به طور مستقل برای بهینه کردن ساختار هزینه ای خود عمل می کند، تحقق یابد.

هنگامی که منافع بالقوه در زنجیره تامین شناسایی شدند، مدیر جریان محصول نیاز دارد که فرسته را به منافع آشکار و ملموس تبدیل کند. در برخی مواقع، کار آشکار است و نیاز به تنظیم ساده برخی متغیرها مانند قیمت، مقدار سفارش دارد. ممکن است نتیجه این باشد که همه اعضای کanal منتفع شوند. در موقع دیگر برای دستیابی بر مزه های سرتاسر موسسه همراه است. هر چند که اگر منافع همراه است و همکاری به همه پخششها تعلق گیرد احتمالاً ائتلاف باقی مانده و منافع تداوم می یابد. همین طور اگر همکاری در یکی از پخششها که نفع می برد به قیمت ضرر پخششها دیگر باشد، احتمالاً ائتلاف تزلزل پیدا خواهد کرد. در نتیجه در موارد مشکل تر، نیاز است که وسیله ای برای مدیریت کردن ائتلاف وجود داشته باشد. برای اینکه اتحاد سالم و دست نخورده باقی بماند، پادشاهی همکاری باید مجدد توزیع شوند. این امر مستلزم انجام سه کار است:

- (۱) یک نوع وسیله اندازه گیری جدید مأمور روابه های معمول حسابداری برای دریگرفتن داده های بین سازمانی و بیان آنها در واژه هایی که تجزیه و تحلیل منافع را آسان کند؛
- (۲) یک مکانیسم اشتراک اطلاعات برای انتقال اطلاعات مربوط به منافع وابسته به اشتراک مساعی (COLLABORATION) در میان اعضای

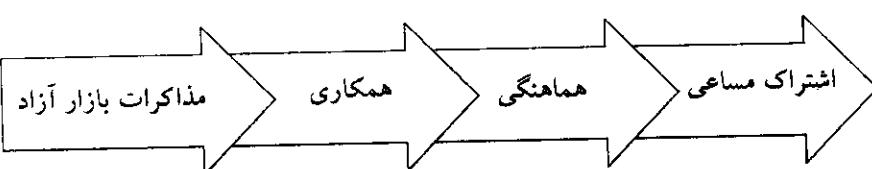
مشخص شده بود که ناسازگاریهای هزینه ای بین زمینه هایی مانند حمل و نقل و موجودیها، تولید یا خرید و موجودیها و حمل و نقل و ابزارهای وجود دارد. از آنجایی که این زمینه ها اغلب تحت کنترل مستقیم مدیر جریان محصول قرار دارند، مبادلات هزینه ای سریعاً ارزیابی شده و بهینه می شوند. این نوع مدیریت ادامه پیدامی کند به دلیل اینکه مرکزی برای کنترل هزینه کلاس است. به چگونگی تصمیم گیری در کanal زنجیره توجه کنید که کاملاً در داخل کنترل وظیفه پشتیبانی قرار می گیرد.

هماهنگی بین عملکردهای

چندسال قبل STOLLE نشان داده بود که اداره فعالیتهای پشتیبانی شامل وظایف دیگری در داخل شرکت می شود، یعنی بازاریابی، مالی و تولید. اصلاح کردن سطوح فعالیتهای مختلف، اغلب در فعالیتهایی که ماهیتاً پشتیبانی کننده هستند (مانند حمل و نقل، موجودیها، مکانیابی تسهیلات و پردازش سفارش) دستیابی به اهداف زمینه های عملکردهای دیگر را به طور معکوس تحت تاثیر قرار می دهد. یعنی اصلاح یک فعالیت پشتیبانی ممکن است هزینه های پشتیبانی را پایین آورده اما دارای هدف مخالف باشد (انتخاب یک سرویس حمل و نقل با هزینه کم اما آرام به قیمت خدمات بد به مشتری و درآمد پایین)؛ هدف به حداقل رساندن نیازمندیهای سرمایه ای در بخش مالی (اضافه کردن ابزارهای زیاد با هزینه پشتیبانی مستقیم پایین تر اما موجب افزایش در سرمایه گذاری)؛ یا هدف به حداقل رساندن هزینه هر واحد تولید (گرینش تحويلهای کوچک، متواتی ممکن است تولید در مقوله های LOT-SIZE کوچک اما گران را اجباری کند). برای دستیابی به منفعت برای شرکت به عنوان یک کل به متعادل کردن اثر تغییر در این زمینه های دیگر عملکردهای نیازمند است. کنترل در شرکت باقی می ماند، اما آن خارج از وظیفه پشتیبانی است.

هماهنگی بین سازمانی

هماهنگ کردن جریانهای محصول که چندین موسسه را در سرمی گیرد عرصه ای است که فرستهای جدیدی برای بهبود هزینه

- یکپارچه سازی زنجیره تامین
- تدارکات کمتر
- بحثهای مبنی بر قیمت
- برنامه ریزی مشترک
- ارتباطهای اطلاعاتی
- قراردادهای بلندمدت
- ارتباطهای WIP
- روابط خصمانه
- اشتراک تکنولوژی
- EDI
- مبادله

شکل ۴- انتقال کلیدی از مذاکرات بازار آزاد تا اشتراک مساعی

۴- موریس کوهن و دیگران، نساآوری در زنجیره تامین ساترن؛ ارزش برتر در خدمات پس از فروش؛ مترجم دکتر عبدالرضا رضایی نژاد؛ ماهنامه گزیده مدیریت، شماره ۴، بهمن ۷۹، صفحه ۷۵ تا ۷۸.

۵- جورج پی کاچن و مارتین ای لری ویر، ترجمه مهندس نوروزی زاده؛ تبدیل زنجیره عرضه به زنجیره درآمد؛ اندیشه های نو، ماهنامه گزیده مدیریت، شماره ۸، تیر ۱۳۸۰، صفحه ۷۵ تا ۷۷.

6 - GARY J. CROSS, HOW E-BUSSNESS IS TRANSFORMING SUPPLY CHAIN MANAGEMENT. IEEE ENGINEERING MANAGEMENT REVIEW, THIRD QUARTER 2000.

7 - ROBERT E. SPEKMAN, JOHN W. KAMAUFF JJR, NIKLAS MYHR, RESEARCH NOTE; AN EMPIRICAL INVESTIGATION INTO SCM; A PERSPECTIVE ON PARTNER SHIP; INTERNATIONAL JOURNAL OF PHYSICAL DISTRIBUTION & LOGISTICS MANAGEMENT, VOL. 28 NO. 8, 1998, PP 630-650 @ MCB UNIVERSITY PRESS, 0960-0035.

8 - MARSHAL L. FISHER, WHAT IS THE RIGHT SUPPLY CHAIN FOR YOUR PRODUCT? ASIMPLE FRAMEWORK CAN HELP YOU FIGURE OUT THE ANSWER; HARVARD BUSINESS REVIEW, MARCH - APRIL 1997, P111.

9 - RUSSELL & TAYLOR, OPERATIONS MANAGEMENT: FOCUSING ON QUALITY AND COMPETITIVENESS; SECOND EDITION; PRENTICE-HALL. INTEARNTIONAL INC., 1998. PP 405&909.

10 - STEVENSON; OPERATIENS MANAGEMENT, SEVENTH EDITION; MC GRAW- HILL IRWIN, 2002, PP. 508-515.

11 - JAFARNEJAD, SCM: A INTEGRATIVE PERSPECTIVE;

12 - BALLOW, GILBERT AND MUKHERJEE; NEW MANAGEAL CHALLENGES FROM SUPPLY CHAIN OPPORTUNITIES; IEEE ENGINEERING MANAGEMENT REVW; THIRD QURTER 2000.

13 - LEE, H. AND BILLINGTON, C. (1992), "MANAGING SUPPLY CHAIN INVENTORIES: PITFALLS AND OPPORTUNITIES", SLOAN MANAGEMENT REVIEW, SPRING, PP. 67, 71-72.

14 - HEIDE, AND JOHN, G. (1990), "CONSENSUS AND COLLABORATION: NORM REGULATED BEHAVIOR IN INDUSTRIAL MARKETING RELATIONSHIPS", EUROPEAN JOURNAL OF MARKETING.

15 - DION, P, BANTING, P, PICARD, S. AND BLENKHORN, D. (1992); "JIT IMPLEMENTATION: A GROWTH OPPORTUNITY FOR PURCHASING", INTERNATIONAL JOURNAL OF PURCHASING AND MATERIALS MANAGEMENT, FALL, VOL. 28 NO.4, P33.

جواد فیض آبادی؛ دانشجوی دوره دکتری مدیریت - گرایش تولید و عملیات دانشگاه تهران.

در شکل ۵ عواملی خلاصه شده که در بین سطوح تعهد و شدت متمایز می شوند. روابطی که به طور استراتژیک مهم و پیچیده بوده و برای مدیریت کردن زنجیره تامین باید به طور اشتراک مساعی عمل شود. پیچیدگی می تواند مالی باشد (مانند یک تعهد پولی مهم) یا تجاری باشد (مانند تکنولوژی وابستگی متقابل، فرایند های تولید مشترک، توسعه مشترک).

نتیجه گیری

به طور خلاصه می توان گفت که مدیریت زنجیره تامین شامل سه بخش عمده یعنی تهیه و تدارک، تولید و توزیع است. همین طور برای مدیریت زنجیره تامین باید سه نوع مدیریت را انجام داد:

- مدیریت اطلاعات؛
- مدیریت لجستیک (پشتیبانی)؛

مشخص شده و هم اطلاعات به شیوه ای مبادله می شوند که به سیستمهای EDI, JIT و سایر مکانیسم هایی که تلاش می کنند تا بسیاری از روابط سنتی بین و در درون بخش های تجاری یکپارچه کنند امکان می دهد. بخش های تجاری می توانند همکاری کنند و برخی از فعالیتهای هماهنگ کنند اما هنوز به عنوان شرکای حقیقی رفشار نمی کنند. دوباره نیز این تکامل شرط لازم اما غیرکافی برای مدیریت زنجیره تامین است.

مدیریت زنجیره تامین برایه اعتماد و تعهد ساخته می شود. توافق نظر در این است که اعتماد و اطمینان می تواند به طور قابل ملاحظه ای به ثبات بلندمدت یک سازمان کمک کند. اعتماد به وسیله ایمان، اثکا، اعتقاد یا اطمینان به شریک تامین بیان شده است و اعتماد به طور ساده اعتقادی در شرکت است که شریک زنجیره تامین شرکت به شیوه ای

بالا	پایین	پیچیدگی
بالا	همانگی	اشتراک مساعی
همکاری	مذاکره بازار آزاد	پایین
همکاری	مذاکره بازار آزاد	همانگی

شکل ۵- استراتژی مدیریت زنجیره تامین (SCM)

۶- مدیریت روابط.

در این مجموعه این موضوع به طور کامل معرفی شد. با توجه به اینکه شرح و توضیح کامل این موضوع در این مجموعه میسر نبود لذا تلاش این بوده تا جنبه های مختلف موضوع که می تواند برای مطالعات بعدی راه گشایش باشد مورد بررسی قرار گیرد. □

متاب فارسی و انگلیسی

۱ - دکتر مهدی غصفری، افسین ریاضی، مسعود کاظمی؛ مدیریت زنجیره تامین؛ مجله تدبیر؛ شماره ۱۱۷، آبان ۸۰، صفحه ۲۰ تا ۲۷.

۲ - علی اکبر سعیدی کیا، جعفر مطهری فرد، محمد طاهر ریاضی؛ مدیریت زنجیره تامین؛ مجله روش؛ سال دهم؛ شماره ۶۱

۳ - حمیدرضا چرمچی؛ مفهوم زنجیره تامین در صنعت و مزایای آن؛ فصلنامه صنایع؛ شماره ۲۲، تابستان ۷۹؛ صفحه ۶۶ تا ۷۹.

سازگار عمل خواهد کرد و آنچه که شرکت می گوید انجام دهد، شریک آن کار را انجام می دهد. تعهد عبارتست از اعتقدای که شرکای تجاری تعامل دارند برای حفظ کردن این رابطه اثری اختصاص دهنند. یعنی از طریق تعهد شرکای متعدد منابعی برای حفظ کردن و پیشرفت اهداف زنجیره تامین اختصاص می یابد. برای مثال شرکای زنجیره تامین نه تعامل دارند که اطلاعات در مورد طرح ها و برنامه های آینده را به اشتراک بگذارند و همین طور اطلاعات در مورد نیروهای رقابتی و ترین شریک زنجیره تامین خودشان وابسته است. شکل ۴ انتقال لازم از یک تامین کننده مهمن تا یک شریک زنجیره تامین را خلاصه می کند.